

Jean-François Marmontel (11 lipca 1723 w Bort-les-Orgues, Nouvelle-Aquitaine - 31 grudnia 1799 w Habloville, Normandia)

Ten mason z Nowej Akwitanii

zdołał przekroczyć wiele granic,

choroby, biedy,

wiary i wiedzy,

wojował nawet z muzykami...

(ebs)

Jean-François Marmontel - pisarz, historyk i filozof polityki, członek ruchu encyklopedystów, popierał Woltera, nie cierpiał Rousseau, należał do loży masońskiej *Les Neuf Sœurs* - centrum proamerykańskiej opinii publicznej popierającej powstanie Washingtona przeciwko Brytyjczykom.

Urodził się 11 lipca 1723 w biednej rodzinie w miasteczku Bort-les-Orgues, w Corrèze. Całą jego rodzina zabrała (przez lata) gruźlica. Po studiach u jezuitów w Mauriac, Cantal, uczył w ich kolegium w Clermont i Tuluzie. W 1745, licząc na pomoc Voltaire'a i idąc za jego radą, przeprowadził się do Paryża, by spróbować zmierzyć się z losem pisarza. W latach 1748-1753 napisał wiele tragedii: "Denys le Tyran" (1748), "Aristomene" (1749), "Cleopâtre" (1750), "Heraclides" (1752), "Egyptus" (1753). Choć osiągnęły one jedynie umiarkowany sukces, wyrobiły Marmontelowi uznanie.

Marmontel był teoretykiem literatury, o której napisał szereg artykułów do *Wielkiej encyklopedii francuskiej*. W późniejszym okresie zamarzył o dostosowaniu języka francuskiego do melodii włoskiej opery, dlatego w sporze jaki toczył się od lat wówczas we Francji między zwolennikami muzyki preklasycystycznej (tworzonej przez Glucka) a zwolennikami przedstawicieli tradycyjnej barokowej opery neapolitańskiej (takie opery wystawiał w Paryżu wówczas Niccolò Piccinni), poparł piccinnistów. Sam napisał kilka oper komicznych, z których najlepsze to: "Sylvain" (1770) i "Zémire et Azore" (1771). Do muzyki Piccinniego stworzył zaś dwie sztuki: "Didon" (1783) i "Penelope" (1785).

<https://www.youtube.com/watch?v=G7PBJ-gz7bo>

W 1758 objęła go swym patronatem Madame de Pompadour. Marmontel przejął wówczas redakcję gazety *Mercure de France*, w której zamieszczał swe powiastki moralne (*contes moraux*). Jego styl i ton był łagodniejszy niż np. Diderota, więc nie narażał się na wielkie ataki. W 1763 przyjęto go do *Académie française*. Przez pewien czas

cieszył się również patronatem Madame Geoffrin, opiekunki filozofów.

W 1767 wydał powieść filozoficzną "Belizariusz" ("Bélisaire"), popularną również w ówczesnej Polsce. Zarówno we Francji, jak i w Polsce dostępna była cała powieść (w 16 rozdziałach) z wyjątkiem rozdziału XV, w którym autor głosił potrzebę tolerancji religijnej, co potępił Uniwersytet Paryski. Powołując się na postać bizantyjskiego wodza Belizariusza, Marmontel udziela tam królowi rad jak rządzić. Dzieło to czytał i docenił również Stanisław August Poniatowski. Ponownie problem tolerancji poruszył Marmontel w "Inkasach" ("Les Incas") z 1778 (polskie wydania: 1781, 1794, 1801). Ich entuzjastą był Adam Mickiewicz.

W 1771 Marmontela mianowano królewskim historiografem, w 1783 sekretarzem Akademii Francuskiej, zaś w 1786 profesorem historii w Lycée. Jako historiograf był autorem "Historii Regencji" (1788), dotyczącej lat rządów Filipa II księcia Orleanu jako regenta Francji (1715-1723) - okresu w tych czasach dość słabo znanego.

Rewolucja, przed którą pisarz schronił się na prowincji, pozbawiła go wszystkich stanowisk i pensji. Żył z rodziną w nędzy w wiosce Habloville w departamencie Eure w Normandii. Tam napisał swoje "Pamiętniki ojca" ("Memoires d'un pere"), 4 tomy, wydane w 1804, zawierające ciekawe informacje o takich osobach jak Jean Baptiste Massillon czy Honoré Mirabeau. Zmarł 31 grudnia 1799.

<https://www.youtube.com/watch?v=19xIGrhaocg>

"*Śmieszność graniczy z wielkością.*" ("Skrzydlate słowa", Warszawa 1990)